

I

(Resolucije, priporočila in mnenja)

MNENJA

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

539. PLENARNO ZASEDANJE EESO, 12. 12. 2018–13. 12. 2018

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Stroški nepriseljevanja (in ne vključevanja)

(mnenje na lastno pobudo)

(2019/C 110/01)

Poročevalec: **Pavel TRANTINA**

Soporočevalec: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Sklep plenarne skupščine	15. 2. 2018
Pravna podlaga	člen 29(2) poslovnika mnenje na lastno pobudo
Pristojnost	strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	7. 11. 2018
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	12. 12. 2018
Plenarno zasedanje št.	539
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	149/09/13

1. Povzetek sklepov in priporočil

1.1 EESO meni, da priseljevanje pozitivno vpliva na rast prebivalstva in delovne sile. Če naravni prirast prebivalstva postane negativen, lahko priseljevanje prispeva k ohranjanju nespremenjenega števila celotnega prebivalstva in delovne sile. Priseljevanje sicer ni dokončna rešitev za spopadanje s posledicami staranja prebivalstva v Evropi, bi pa bilo mogoče z njim reševati tudi težave s pomanjkanjem delovne sile ter spretnosti in znanj, ki niso povezane z demografskimi procesi.

1.2 Nepriseljevanje bi za Evropo imelo naslednje posledice:

- Gospodarstva držav članic bi utrpela veliko škode; trgi dela bi se znašli pod morda neznosnim pritiskom, propadli bi celotni industrijski sektorji, zmanjšala bi se kmetijska proizvodnja, gradbeništvo ne bi zmoglo pokriti povpraševanja.
- Povečali bi se demografski izzivi; pokojninski sistemi bi morda postali nevdržni, zdravstvo in sektor dolgotrajne oskrbe bi se lahko zlomila, določena območja bi naglo izgubljala prebivalce; dejansko bi bila ogrožena socialna kohezija.

- Popolna prepoved zakonitega priseljevanja bi neizogibno pripeljala do številnejših poskusov nezakonitega priseljevanja, kar bi vodilo v pretirane varnostne in policijske ukrepe ter preveliko zatiranje, s čimer bi nastali velikanski stroški; okrepili bi se črni trg dela, izkoriščanje in sodobno suženjstvo, priča pa bi bili tudi obupanim poskusom združitve družine.
- Rasizem in ksenofobija bi se še bolj razcvetela, že ustaljeni prebivalci migrantskega izvora, celo druge ali tretje generacije, bi postali tarče nezaupanja in ogorčenja javnosti.

1.3 Nasprotno pa lahko države gostiteljice z migracijami zapolnijo prosta delovna mesta in odpravijo pomanjkanje strokovno usposobljene delovne sile, ohranjajo gospodarsko rast in vzdržujejo storitve za starajoče se prebivalstvo, kadar v določenem lokalnem okolju primanjkuje mladih. Pokojninsko vrzel je mogoče odpraviti s prispevki novih mladih delavcev migrantov. Priseljenci prinašajo energijo in inovacije, države gostiteljice pa obogati kulturna in etnična raznolikost. Priseljevanje lahko prispeva k oživitvi območij, ki izgubljajo prebivalstvo, vključno s šolami, ki lahko dobijo novo življenje. Države izvora imajo koristi od nakazil (denarja, ki ga migranti pošiljajo domov), katerih zneski presegajo zneske zunanje pomoči. Migranti, ki se vrnejo v države izvora, s seboj prinesejo prihranke, spretnosti in znanja ter mednarodna poznanstva.

1.4 Za uresničitev vseh priložnosti, ki jih prinašajo migracije, je potreben pristop, ki med drugim omogoča boljše izkoriščanje spretnosti in znanj migrantov. EESO je prepričan, da je treba to podpirati z ustreznimi politikami in mehanizmi potrjevanja spretnosti in znanj ter poziva EU in države članice, naj podprejo njihovo čimprejšnje oblikovanje. Ustrezno izvajanje partnerstev za znanja in spretnosti z državami nečlanicami EU bi poleg tega prineslo vzajemne koristi tako EU kot državam izvora migrantov.

1.5 EU bi morala sprejeti politike in ukrepe, ki podpirajo varne, urejene in redne migracije, ter okrepiti vključevanje in socialno kohezijo.

1.6 Nevključevanje prinaša gospodarska, socialno-kulturna in politična tveganja in stroške. Zato so naložbe v vključevanje migrantov najboljši način za preprečevanje morebitnih prihodnjih stroškov, težav in napetosti. Z javnimi politikami bi morali odpravljati bojazni, pomisleke in skrbi ljudi iz različnih delov družbe EU, da bi preprečili govor, ki je sovražen do EU in do tujcev. V ta namen bi morale ustrezne politike vključevati jasen, dosleden in utemeljen nabor obveznosti za same migrante, hkrati pa tudi dosledno obsodbo protimigrantske retorike in ravnanj.

1.7 EESO poudarja, da je spodbujanje vključevanja bistveno za krepitev temeljnih vrednot in načel EU, med katerimi so ključne raznolikost, enakopravnost in nediskriminacija. Vključevanje zadeva celotno družbo, vključno z migranti, ki se naselijo v državi gostiteljici, ne glede na njihov status ali izvor. Kljub temu so za posebej ranljive skupine ljudi (kot so begunci) potrebne posebne politike. Najboljših rezultatov pa ni mogoče doseči s pavšalno rešitvijo, temveč s pristopom, ki temelji na skupnosti ter zagotavlja prilagojeno in usmerjeno podporo. Zato je nujno, da se države članice EU učijo druga od druge in si iskreno prizadevajo za vzpostavitev okolja, v katerem je mogoče doseči vključevanje migrantov in preprečiti tveganja.

2. Ozadje in cilji mnenja

2.1 Največji tokovi migracij, kar jih je Evropa doživela od druge svetovne vojne, so med državljani sprožili zaskrbljenost glede nadaljnjih nekontroliranih tokov migracij in poudarili pomen skupnega pristopa v boju proti nedovoljeni migraciji in zagotovitve zmožnosti EU za ukrepanje. Države članice EU se soočajo z izzivi glede upravljanja in financiranja migracij in komuniciranja o njih ter s povezanimi bojznimi državljanov. Nekateri politiki so te razmere sicer zlorabili, EESO pa je prepričan, da je nujno treba spremeniti diskurz o migracijah in se vrniti k razumni razpravi na podlagi dejstev. Begunci in migranti ne bi smeli veljati za nevarnost, temveč za priložnost za evropski gospodarski in socialni model.

2.2 Sedanje politike, ki nadzor nad migracijami uvrščajo med najpomembnejše prednostne naloge zunanje politike, slabijo položaj EU v zunanjih odnosih, zaradi česar je podvržena izsiljevanju in izgubi verodostojnosti, kar zadeva človekove pravice. EESO je prepričan, da morajo EU in države članice preseči sedanji model in zagotoviti, da se spodbujajo zakoniti načini vstopa na ozemlje EU, ki olajšujejo urejen postopek migracije in uspešno vključevanje. Z varnimi in zakonitimi potmi je mogoče ublažiti pritisk na azilni sistem EU.

2.3 Dokler bodo trgi EU spodbujali povpraševanje po delovni sili, bo prihajalo tudi do migracij: regularnih ali drugačnih. Vsaj za nekatere poklice bo povpraševanje naraščalo (sektor oskrbe, delo v gospodinjstvu, socialne storitve, gradbeništvo ipd.)⁽¹⁾.

2.4 Visoka predstavnica Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko Federica Mogherini je v osrednjem govoru na dnevih civilne družbe junija leta 2017 spregovorila o globalni Evropi ter njeni vlogi v zvezi z mirom in stabilnostjo⁽²⁾. Dejala je, da Evropa potrebuje migracije iz gospodarskih in kulturnih razlogov. Predlagala je, naj EESO pripravi študijo ali poročilo o ceni nepriseljevanja, saj je imela občutek, da bi nekateri evropski gospodarski sektorji propadli, če bi nekega dne vsi migranti izginili. V poročilu bi ekonomski in socialni akterji predstavili svoje mnenje o tem, kakšna bi bila Evropa brez migrantov. To mnenje na lastno pobudo je odgovor na predlog visoke predstavnice.

2.5 Migracije imajo več obrazov – lahko so regularne, nedovoljene ali humanitarne. Slednje se pojavljajo v zadnjih treh letih kot posledica vojne v Siriji in drugih delih sveta. Migracijski tokovi so tudi mešani in delovne migracije lahko vključujejo sezonske, fizične ali visoko usposobljene delavce. Ta dokument se osredotoča predvsem na varne, urejene delovne migracije (in z njimi povezano združitev družine), ki jih podpira EU; obravnava pa tudi druge oblike priseljevanja v EU in morebitni prispevek migrantov, ki pridejo v Evropo v okviru (začasnih) humanitarnih migracij (prosilci za azil) in neregularnih migracij.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Demografska gibanja – staranje in upadanje prebivalstva v EU

3.1.1 Evropa se na začetku 21. stoletja spopada s staranjem prebivalstva, stagnacijo ali celo zmanjševanjem števila domačega prebivalstva, visoko brezposelnostjo, v nekaterih ključnih državah pa tudi z nizko gospodarsko rastjo. Hkrati je Evropa še vedno ena od glavnih destinacij migrantov⁽³⁾.

3.1.2 Spremembe v velikosti delovne sile so eden od glavnih izzivov v Evropski uniji. Čeprav se ponudba delovne sile (velikost delovne sile) ne razvija neodvisno od povpraševanja po delovni sili, je mogoče njeno prihodnje gibanje oceniti s kombinacijo različnih scenarijev udeležbe na trgu dela in napovedi gibanja števila prebivalstva, kot so ugotovili avtorji publikacije *European Demographic Data Sheet 2018* (evropski demografski podatki za leto 2018)⁽⁴⁾. Delovna sila v Evropski uniji trenutno vključuje okrog 245 milijonov delavcev. Za oceno prihodnje ponudbe delovne sile do leta 2060 so avtorji opredelili tri scenarije udeležbe na trgu dela, po katerih naj bi bilo v Evropski uniji 214, 227 oziroma 245 milijonov delavcev.

3.1.3 Po drugih napovedih, na primer tisti, ki jo je Evropska komisija predstavila v svojem informativnem pregledu za socialni vrh v Göteborgu leta 2017, naj bi bilo leta 2060 razmerje med starejšim prebivalstvom in delovno sposobnim prebivalstvom le še ena proti dve, medtem ko je danes ena proti štiri. To močno ogroža ohranitev evropskega socialnega modela, kakršnega poznamo danes.

3.1.4 Priseljevanje pa pozitivno vpliva na rast prebivalstva in delovne sile. Če naravni prirast prebivalstva postane negativen, lahko priseljevanje prispeva k ohranjanju nespremenjenega števila celotnega prebivalstva in delovne sile. Priseljevanje bi bilo lahko tudi rešitev za pomanjkanje delovne sile ter spretnosti in znanj, ki ni povezano z demografskimi procesi. Vendar, kot v svojem poročilu o stroških in koristih priseljevanja v Evropo⁽⁵⁾ utemeljuje inštitut *Hamburg Institute of International Economics (HWWI)*, priseljevanje ni dokončna rešitev za spopadanje s posledicami staranja prebivalstva v Evropi (saj se starajo tudi priseljenci).

⁽¹⁾ Ocenjuje se, na primer, da je bilo med 4,3 milijona priseljencev v EU leta 2016 2 milijona državljanov tretjih držav, 1,3 milijona državljanov drugih držav članic EU, približno 929 000 ljudi, ki so se priselili v državo članico EU, katere državljanji so (npr. državljanji, ki se vračajo, ali državljanji, ki so bili rojeni v tujini), ter približno 16 000 ljudi brez državljanstva.

⁽²⁾ Osrednji govor Federice Mogherini na dnevih civilne družbe leta 2017.

⁽³⁾ Migration data portal (portal s podatki o migracijah).

⁽⁴⁾ European Demographic Data Sheet 2018.

⁽⁵⁾ *The costs and benefits of European immigration* (Stroški in koristi priseljevanja v Evropo), Econstor.

3.2 Potencial delovne migracije iz tretjih držav

Migracije imajo lahko naslednje učinke⁽⁶⁾:

3.2.1 Učinki na države gostiteljice:

- Zapolniti je mogoče prosta delovna mesta in odpraviti pomanjkanje strokovno usposobljene delovne sile.
- Ohranjati je mogoče gospodarsko rast.
- Vzdrževati je mogoče storitve za starajoče se prebivalstvo, kadar v lokalnem okolju primanjkuje mladih.
- Pokojninsko vrzel je mogoče odpraviti s prispevki novih mladih delavcev migrantov, ki prav tako plačujejo davke.
- Priseljenci prinašajo energijo in inovacije.
- Države gostiteljice obogati kulturna in etnična raznolikost.
- Priseljevanje lahko prispeva k oživitvi območij, ki se spopadajo z upadanjem števila prebivalcev, vključno s šolami, v katerih se število učencev zmanjšuje.

3.2.2 Učinki na izvirne države:

- Države v razvoju imajo koristi od nakazil (denarja, ki ga migranti pošiljajo domov), katerih zneski danes pogosto presegajo zneske zunanje pomoči⁽⁷⁾, pa tudi od kulturne izmenjave.
- Brezposelnost se zmanjša, mladi migranti pa si izboljšajo možnosti za življenje.
- Migranti, ki se vrnejo v države izvora, s seboj prinesejo prihranke, spretnosti in znanja ter mednarodna poznanstva.

4. Stroški nepriseljevanja

4.1 Ohranjanje gospodarske rasti in izpolnjevanje potreb trga dela

4.1.1 Priseljevanje iz tretjih držav neposredno in posredno vpliva na gospodarsko rast: kaže se jasna povezava med rastjo delovne sile s priseljevanjem in rastjo skupnega BDP. Švedska je denimo v zadnjih letih dodelila več tisoč delovnih dovoljenj razvijalcem informacijskih tehnologij, obiralcem jagod in kuharjem. Priseljevanje delavcev precej prispeva v švedsko gospodarstvo: podjetja, ki zaposlujejo priseljene delavce, rastejo hitreje od primerljivih podjetij. Priseljeni delavci iz držav, ki niso članice EU ali Evropskega gospodarskega prostora, letno k švedskemu BDP prispevajo več kot 1 milijardo EUR in ustvarijo za več kot 400 milijonov EUR prihodkov od davkov⁽⁸⁾.

4.1.2 Migranti so med letoma 2004 in 2014 prispevali 70 % k povečanju delovne sile v Evropi⁽⁹⁾. Učinek tako velikega pomanjkanja delovne sile v evropskem gospodarstvu in posameznih državah članicah je težko določiti. Poleg tega se v tujini rojeni prebivalci ponavadi vključijo v tržne niše (segmentacija), ki bodisi hitro rastejo bodisi upadajo, kar zagotavlja večjo prožnost pri odzivanju na potrebe trga dela EU.

4.1.3 Migrantsko prebivalstvo tudi soustvarja razmere glede zaposlovanja v posamezni državi, saj prispeva k potrošnji in ustvarjanju novih delovnih mest. Podjetniki z migrantskim ozadjem prispevajo h gospodarski rasti in zaposlovanju, pogosto oživijo zapostavljene obrti in rokodelstvo ter so vse bolj udeleženi pri zagotavljanju blaga in storitev z dodano vrednostjo⁽¹⁰⁾. EESO zato priporoča, da se okrepi „ustvarjalnost in inovativnost“ migrantov podjetnikov, na ravni EU ter nacionalni in lokalni ravni pa sprejmejo posebni ukrepi. Tako bi odpravili diskriminacijo in ustvarili enake pogoje za vse, da bi lahko prispevali k vključujoči rasti in kakovostnim delovnim mestom⁽¹¹⁾.

⁽⁶⁾ Na podlagi sklepov, predstavljenih na spletni strani združenja Embrace *The pros and cons of Migration* (Prednosti in slabosti migracij).

⁽⁷⁾ Perspectives on Global Development 2017, OECD.

⁽⁸⁾ DAMVAD Analytics (2016): *Labour immigration contributes to Swedish economic development* (Priseljevanje delavcev prispeva k švedskemu gospodarskemu razvoju).

⁽⁹⁾ OECD (2014): *Is migration good for the economy?* (Ali so migracije dobre za gospodarstvo?) Razprave o migracijski politiki.

⁽¹⁰⁾ Rath, J., Eurofound (2011), *Promoting ethnic entrepreneurship in European cities* (Spodbujanje etničnega podjetništva v evropskih mestih), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg.

⁽¹¹⁾ UL C 351, 15.11.2012, str. 16.

4.1.4 EESO tudi meni, da bi lahko socialna podjetja glede na svojo pretežno usmerjenost v sektor oskrbe in dejavnosti s področja ekonomije delitve in krožnega gospodarstva spodbujala in podpirala ne samo ustvarjanje novih delovnih mest, temveč tudi podjetništvo in dostop migrantov iz tretjih držav do gospodarskih dejavnosti ⁽¹²⁾.

4.1.5 Merjenje fiskalnega učinka priseljevanja je zapleteno. OECD kljub temu trdi ⁽¹³⁾, da je bil skupni fiskalni učinek migrantov v zadnjih petdesetih letih nevtralen, tj. da so se vsi stroški, ki so morda nastali zaradi njih, izravnali s prihodki iz pobranih davkov in dajatev.

4.1.6 Iz zaključkov raziskovalne študije, ki jo je opravilo podjetje Oxford Economics ⁽¹⁴⁾, izhaja, da so delavci migranti prispevali k ohranjanju ponudbe delovne sile na ustrezni ravni, kar je omogočilo gospodarski razcvet v obdobju 2004–2008. Razpoložljivost migrantskega dela je, kot kaže, pomembno vplivala na to, da so nekatera podjetja preživela ali da jim proizvodnje ni bilo treba preseliti v tujino (avtorji omenjene študije navajajo anketo, v kateri je 31 % od 600 sodelujočih podjetij navedlo, da so migranti pomembno prispevali k preživetju njihove organizacije, pri čemer je ta delež v zdravstvenem sektorju, sektorju socialnega varstva in kmetijskem sektorju znašal 50 %).

4.1.7 Jasno je, da je priseljevanje lahko gospodarsko koristno tako za države izvora kot za države gostiteljice, pri čemer pa imajo ob sedanjih gospodarskih in trgovinskih strukturah od njega največ koristi bogate in močne države. Migracije lahko prispevajo tudi h kulturnemu zблиževanju narodov in spodbujanju medsebojnega razumevanja, vendar se pojavijo napetosti, če si hkrati ne prizadevamo, da bi ovrgli nesporedne, predsodke in mite, ki jih ima lokalno prebivalstvo, pa tudi migrantske skupnosti.

4.2 Odpravljanje pomanjkanja strokovno usposobljene delovne sile

4.2.1 Po podatkih študije, ki jo je po naročilu EESO opravil *Institute for Market Economics (IME)* ⁽¹⁵⁾ in je bila objavljena 24. julija 2018, je na splošno evropsko gospodarstvo zaradi neskladja med znanji in spretnostmi delavcev ter potrebami trga dela vsako leto za dobrih 5 % manj produktivno, kot bi lahko bilo sicer. Študija navaja, da se na vsako opravljeno uro dela ustvari izguba v višini 80 eurocentov. Glede tega so najbolj prizadeti poklici na področju informacijske tehnologije in komunikacij, zdravniški poklic ter drugi poklici na področju znanosti, tehnologije in inženiringa. Ta pojav vpliva tudi na učitelje, medicinske sestre in babice. Po trditvah avtorjev se ta trend poslabšuje zaradi zmanjševanja števila prebivalstva in tehnološkega razvoja. Pomanjkanje strokovno usposobljene delovne sile bi lahko delno odpravili z delovno migracijo.

4.2.2 Za uresničitev vseh možnosti, ki jih na tem področju prinašajo migracije, pa je potreben pristop, ki med drugim omogoča boljše izkoriščanje spretnosti in znanj ter kvalifikacij migrantov. Priseljenci so običajno preveč kvalificirani za ponujena delovna mesta ⁽¹⁶⁾.

4.2.3 Pomanjkanje strokovno usposobljene delovne sile je mogoče delno odpraviti le s potrjevanjem spretnosti in znanj ter kvalifikacij priseljencev. Vendar pa so mehanizmi EU za potrjevanje še vedno v fazi razvoja in odvisni od držav članic. Države članice in akterji na terenu še ne uporabljajo dovolj orodja EU za profiliranje znanj in spretnosti. Kljub temu obstajajo nevladne pobude, kot so kartice kompetenc ali ocenjevanje poklicnih izkušenj prek spleta organizacije Bertelsmann Stiftung ⁽¹⁷⁾.

4.2.4 Ustrezno izvajanje partnerstev za znanja in spretnosti z državami nečlanicami EU bi prineslo vzajemne koristi tako EU kot državam izvora migrantov.

⁽¹²⁾ UL C 283, 10.8.2018, str. 1.

⁽¹³⁾ International Migration Outlook 2013, OECD.

⁽¹⁴⁾ Nekdanji oddelek severnoirske pokrajinske vlade za zaposlovanje in učenje, Združeno kraljestvo: *The Economic, Labour Market and Skills Impacts of Migrant Workers in Northern Ireland* (Vpliv delavcev migrantov na gospodarstvo, trg dela ter spretnosti in znanja na Severnem Irskem).

⁽¹⁵⁾ EESO (2018): *Skills Mismatches – An Impediment to the Competitiveness of EU Businesses* (Neskladje v znanju in spretnostih – ovira za konkurenčnost podjetij v EU) (ISBN: 978-92-830-4159-7).

⁽¹⁶⁾ LABOUR-INT: *Integration of migrants and refugees in the labour market through a multi-stakeholder approach* (Vključevanje migrantov in beguncev na trg dela s pristopom z več deležniki).

⁽¹⁷⁾ Meine Berufserfahrung zählt.

4.3 Podpiranje sektorja oskrbe

4.3.1 Primanjkljaj delovne sile v zdravstvu je tempirana bomba. Stanje je kritično ⁽¹⁸⁾ in pomanjkanje delovne sile se bo še povečalo, če ne bo ustreznih političnih odzivov. Evropska komisija je že leta 1994 oskrbo opredelila kot strateški sektor, leta 2010 pa je opozorila, da bo do leta 2020 primanjkovalo že dva milijona zdravstvenih delavcev, če ne bodo sprejeti nujni ukrepi za odpravo pomanjkanja do milijona delavcev v sektorju dolgotrajne oskrbe ⁽¹⁹⁾.

4.3.2 V mnogih državah članicah močno primanjkuje delovne sile na področju oskrbe. Zaposlovanje tako negovalcev z dokumenti kot negovalcev brez dokumentov blaži to pomanjkanje. Zlasti južnoevropski sistemi oskrbe so v veliki meri odvisni od negovalcev, ki živijo z oskrbovancem. V Italiji, na primer, približno tri četrtine delovne sile za oskrbo na domu sestavljajo priseljenki oskrbovalci, ki živijo z uporabnikom ⁽²⁰⁾.

4.3.3 Delovne sile v sektorju oskrbe primanjkuje tudi v državah srednje in vzhodne Evrope, na kar vpliva še vse večje povpraševanje po teh storitvah v zahodni Evropi. Iz Poljske na primer v druge države prihaja zelo veliko negovalcev, čeprav teh delavcev na Poljskem močno primanjkuje. Primanjkljaj se nadomešča z delavci, ki na Poljsko prihajajo iz Ukrajine in drugih držav zunaj EU ⁽²¹⁾.

4.3.4 Pomembno je tudi omeniti velik gospodarski prispevek, ki ga s plačanim delom družinam in skupnostim ustvarjajo migrantke, in nujnost odpravljanja neenake obravnave žensk in moških na trgu dela ⁽²²⁾. Raziskave kažejo, da je večina delavk migrantk zaposlena v poklicih storitvenega sektorja (kot so gostinske storitve, pomoč v gospodinjstvu in zdravstvo). K slabšemu položaju migrantk na trgih dela v EU prispevajo nezakonito delo, podzaposlenost in zaposlenost za določen čas, zato je treba sprejeti nadaljnje ukrepe, ki bodo zagotovili enako obravnavo in zaščitili ranljive osebe.

4.4 Upadanje števila prebivalcev na podeželskih in oddaljenih območjih

4.4.1 Prebivalstvo na podeželskih, gorskih in otoških območjih upada, zaradi česar se nezadržno slabšajo gospodarske in socialne razmere, kar se z dodatnim odseljivanjem ljudi v mesta še stopnjuje. Z upadom prebivalstva se zmanjša količina denarja v obtoku znotraj skupnosti, kar vpliva na obstoj lokalnih podjetij, trgovin in prometnih povezav, pa tudi na obseg osnovnih objektov in storitev, ki so na voljo.

4.4.2 Ponekod, na primer na Irskem ali v Brandenburgju, problem upadanja števila prebivalcev rešujejo z naseljevanjem migrantov. Kar zadeva kmetijstvo, je denimo migrantsko delo na Severnem Irskem odločilno prispevalo k preživetju sektorja, ki se spopada z resnimi težavami, povezanimi s ponudbo in staranjem delovne sile. Migrantsko prebivalstvo je pripravljeno sprejeti dela s plačami in pogoji, ki so jih lokalni prebivalci zavrnil, in živeti v vaseh, ki so izpostavljene velikemu tveganju upada števila prebivalstva, kljub dejstvu, da gre morda za zaposlitve v zelo nereguliranem sektorju, v katerem obstaja tveganje izkoriščanja delovne sile ⁽²³⁾.

4.4.3 Politika EU za razvoj podeželja ponuja vrsto možnosti, ki lahko podeželskim skupnostim pomagajo pri prihodu migrantov. Več organizacij za razvoj podeželja je opozorilo na možno pomoč, ki jo lahko podeželje uporabi za migrante, katerih prihod lahko prispeva k oživitvi območij z malo prebivalci oziroma propadajočim gospodarstvom. Evropski parlament je leta 2017 v študiji poudaril pomen pomoči za vključevanje migrantov v družbo in na trg dela ⁽²⁴⁾.

⁽¹⁸⁾ UNI Europa UNICARE (2016).

⁽¹⁹⁾ Evropska komisija (2013).

⁽²⁰⁾ Služba Evropskega parlamenta za raziskave (2016).

⁽²¹⁾ UL C 487, 28.12.2016, str. 7.

⁽²²⁾ Poročilo *Migrant women in the EU labour force. Summary of findings* (Migrantke v delovni sili EU, povzetek ugotovitev), Evropska komisija.

⁽²³⁾ Nori, M. (2017): *The shades of green: migrants' contribution to EU agriculture: context, trends, opportunities, challenges* (Odenki zelene: prispevek migrantov h kmetijstvu EU: ozadje, trendi, priložnosti, izzivi).

⁽²⁴⁾ *EU rural development policy and the integration of migrants* (Politika EU za razvoj podeželja in vključevanje migrantov), Evropski parlament.

4.5 Vprašanje kulturne raznolikosti

4.5.1 Nezadostno število migrantskega prebivalstva bi negativno vplivalo na raznolikost v državah EU, zaradi česar bi se uveljavil ksenofobičen in samozadosten diskurz, ki je v nasprotju z vodilnimi načeli EU. Poleg tega bi izgubili njihov prispevek k širitvi vrednot, kot sta enaka obravnava in nediskriminacija, saj je vidnost prebivalcev z migrantskim poreklom prispevala k doseganju napredka v zadnjih letih.

4.6 Na podlagi navedenega je treba možnost nepriseljevanja v EU zavrnilo kot nerealno, neizvedljivo in izjemno škodljivo.

5. Stroški ne vključevanja (in kako se jim izogniti)

5.1 Da bi uresničili vse možnosti, ki jih prinašajo migracije v Evropo, kot je navedeno zgoraj, ter hkrati čim bolj zmanjšali s tem povezana in dolgotrajna tveganja ter socialno-ekonomske stroške, ki se jim je mogoče izogniti, je bistveno vzpostaviti pogoje za uspešno vključevanje migrantov.

5.2 Glavne točke, relevantne za to, kako EU razume ta pojem, so navedene v skupnih osnovnih načelih politike vključevanja priseljencev v EU, ki jih je Svet sprejel leta 2004⁽²⁵⁾. V teh načelih se vključevanje razume kot dinamičen, dvosmeren proces vzajemnega prilagajanja vseh priseljencev in rezidentov v državah članicah. To je v nasprotju s splošno razširjeno zmotno predstavo o vključevanju kot asimilaciji, tj. enosmernem procesu, v katerem se posamezniki odpovedo svojim nacionalnim in kulturnim značilnostim ter prevzamejo nacionalne in kulturne značilnosti svoje nove države prebivanja⁽²⁶⁾. Bistveni element življenja in udejstvovanja v EU pa je razumevanje in sprejemanje njenih temeljnih vrednot, kot je bilo znova poudarjeno v akcijskem načrtu EU za vključevanje državljanov tretjih držav iz leta 2016⁽²⁷⁾.

5.3 Poudariti je treba, da vključevanje zadeva vse migrante, ki se naselijo v državi gostiteljici, ne glede na njihov status ali izvor. Kljub temu so za posebej ranljive skupine ljudi (kot so begunci) potrebne posebne politike, najboljših rezultatov pa ni mogoče doseči s pavšalno rešitvijo, temveč s pristopom, ki temelji na skupnosti.

5.4 Zaposlovanje je ključni del procesa vključevanja. Države članice ter gospodarski in socialni partnerji zato vključevanje migrantov na trg dela obravnavajo kot prednostno nalogo. Povpraševanje po delavcih migrantih pa je dejansko še naprej eden od ključnih dejavnikov spodbujanja priseljevanja.

5.5 Druge bistvene spremenljivke, ki določajo vključevanje migrantov na strani države sprejema, so med drugim: gotovost in predvidljivost priseljenkega statusa, možnosti in ovire za pridobitev državljanstva, možnosti za združitev družine, razpoložljivost jezikovnih tečajev, zahteve glede znanja jezika in poznavanja kulture, politične pravice ter splošna odprtost posamezne družbe in njena pripravljenost sprejeti migrante, jim pomagati in vzpostaviti odnose z njimi (in obratno).

5.6 Poleg tega je vključevanje migrantov tesno povezano s številnimi politikami, povezanimi z varstvom na delovnem mestu, stanovanji, zdravstvenim varstvom, izobraževanjem, pravicami žensk, enakopravnostjo in nediskriminacijo.

5.7 Za merjenje politik, oblikovanih na tem področju, je bil uveden indeks politike vključevanja priseljencev (MIPEX – *Migrant Integration Policy Index*), na podlagi katerega je mogoče dobiti primerljive podatke o državah članicah EU in več drugih državah⁽²⁸⁾. Njegovi rezultati potrjujejo obstoječe razlike med državami članicami, vključno s trdovratno razliko med vzhodom in zahodom.

5.8 Če vključevanja migrantov ni, lahko pričakujemo naslednja tveganja in/ali stroške:

5.8.1 Gospodarske posledice:

— izključitev migrantov iz formalnega trga dela (in porast neprijavljenega dela),

⁽²⁵⁾ *Common Basic Principles for Immigrant Integration Policy in the EU* (Skupna osnovna načela politike vključevanja priseljencev v EU).

⁽²⁶⁾ Več o tej pojmovni razliki je npr. v članku *Assimilation vs integration* (Asimilacija v primerjavi z vključevanjem), Centre for the Study of Islam in the UK (Center za islamske študije v Združenem kraljestvu), RE teachers Resource Area.

⁽²⁷⁾ Akcijski načrt za vključevanje državljanov tretjih držav.

⁽²⁸⁾ *Migrant Integration Policy Index 2015: How countries are promoting integration of immigrants* (Kako države spodbujajo vključevanje priseljencev).

- večji stroški reševanja socialnih problemov, potem ko se pojavijo, namesto njihovega preprečevanja,
- nezmožnost migrantov, da bi v celoti uresničili svoj potencial (kar se pogosto prenese na naslednje generacije).

5.8.2 Družbeno-kulturne posledice:

- migranti se ne poistovetijo z vrednotami in normami države gostiteljice ter jih ne sprejemajo,
- povečanje družbeno-kulturnih razlik med migrantskimi skupnostmi in skupnostjo države gostiteljice,
- strukturna diskriminacija migrantov, vključno s pomanjkanjem ustreznega dostopa do storitev,
- porast ksenofobije in medsebojnega nezaupanja,
- povečevanje jezikovnih ovir,
- prostorska segregacija, ki vodi vse do getoizacije,
- razpad splošne socialne kohezije.

5.8.3 Posledice na področju varnosti:

- porast sovražnega govora in kaznivih dejanj iz sovraštva,
- upad kazenskega pregona in morebitno povečanje stopnje kriminala, zlasti na socialno izključenih območjih,
- potencialna radikalizacija in večja podpora skrajnim ideologijam (s strani migrantskih skupnosti in družbe gostiteljice).

5.9 Glede na navedeno so naložbe v vključevanje migrantov najboljši način za preprečevanje morebitnih prihodnjih stroškov, težav in napetosti.

5.10 Ustrezne politike bi morale vključevati jasen, dosleden in utemeljen nabor obveznosti za same migrante, hkrati pa tudi dosledno obsodbo protimigrantske retorike in ravnanj.

5.11 Zato je nujno, da se države članice učijo druga od druge in si iskreno prizadevajo za vzpostavitev okolja, v katerem je mogoče doseči vključevanje migrantov in preprečiti omenjena tveganja.

5.12 Povsem odkrito je treba povedati, da so vladna prizadevanja za kriminalizacijo ali drugačno marginalizacijo migrantov, podžiganje etničnega nacionalizma in zmanjševanje financiranja ukrepov vključevanja (vključno s tem, da se sredstva, ki jih daje na voljo EU, ne razdelijo), kar se v zadnjem času dogaja v nekaterih državah članicah, v neposrednem nasprotju s temi cilji in lahko dolgoročno povzročijo nepopravljivo škodo.

5.13 Navsezadnje je spodbujanje vključevanja bistveno za krepitev temeljnih vrednot in načel EU, med katerimi so ključne raznolikost, enakopravnost in nediskriminacija.

V Bruslju, 12. decembra 2018

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Luca JAHIER
